

VAUPOTIČ, MIRKO (UR.): EVROPSKA UNIJA – PRILOŽNOST TUDI ZA STAREJŠE

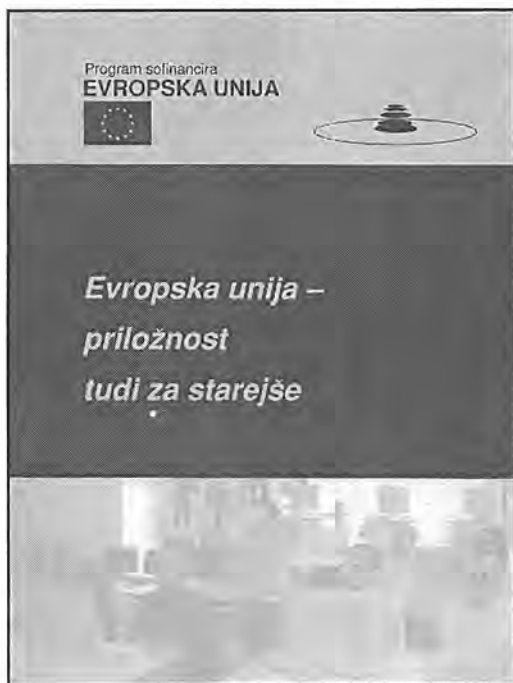
Ljubljana, ZOTKS, 2004

Publikacija, ki je v lanskem letu izšla v založništvu Zveze za tehnično kulturo Slovenije, je nastala v okviru projekta *Evropska unija – priložnost tudi za starejše*. Projekt je ob vstopu Slovenije v EU potekal v sodelovanju med Zvezo za tehnično kulturo Slovenije in Zvezo društev upokojencev Slovenije. Njegov cilj je bil seznaniti slovensko javnost s problematiko starejših in razkriti, s kakšnimi tveganji živijo starejši v naši družbi, izdelati

ti strategije za izboljšanje kvalitete življenja starejših tudi s pomočjo medgeneracijskih sožitij, vplivati na izboljšanje položaja starejših pri nas in prispevati h kakovostnejšemu življenju starejših ter o tem obveščati in ozaveščati javnost. Vstop Slovenije v EU pomeni korak naše družbe bližje k družbi blagostanja in spoštovanja starejših. Vsebine projekta so bile namenjene upokojencem, starejšim ljudem ter v manjšem delu invalidom. Projekt je potekal v obliki javnih nastopov, forumov, okroglih miz, konferenc in predavanj. Ustrezna umeščenost starejših v družbo ni zanemarljiva, saj starejši in upokojenci veliko prispevajo k razvoju družbe v obliki pomoči mlajšim generacijam pri varstvu vnukov, negi družinskih članov, gospodinjenju, stanovanjskih težavah, s prostovoljnim delom v dobrodelnih organizacijah ipd.

Publikacija je razdeljena na osem poglavij. V prvem, ki je namenjeno prispevkom na temo medgeneracijskega sožitja, so svoja razmišljanja prispevali naslednji avtorji:

- Vesna Leskošek: *Sožitje in soodvisnost generacij* (Opredeli soodvisnost na družbeni ravni, na ravni skupnosti in na osebni ravni.)
- Jože Gornik: *Mladi za sožitje in soodvisnost generacij* (Analizira dejavnike, ki vplivajo na sožitje med mlajšo in starejšo generacijo.)

- Anica Kos Mikuž: *Pomoč mladim prostovoljcem starejšim osebam – eden izmed mostov med generacijami* (Avtorica daje pobude tudi za obratno smer pomoči, torej pomoč starejšim mladim, npr. v šolah, bolnišnicah, centrih za socialno delo, saj imajo starejši velik kapital življenjskih izkušenj in modrosti, s katerim lahko pomagajo otrokom in mladini. Taka pomoč bi prispevala k vzpostavitvi mostu med generacijama in bila v obojestransko korist.)

Drugi del knjige vključuje prispevke o tem, kako starejšim približati uporabo sodobnih telekomunikacijskih tehnologij, saj vstop v »digitalni svet« omogoča starejšim dvig kakovosti življenja in ohranjanje stika s sodobnim časom. Svoja razmišljanja so prispevali:

- Miloš Kobe: *Digitalna delitev ali e-vključenost starejših?* (Ob nezadržnem razvoju informacijskih in komunikacijskih tehnologij se kažejo velike razlike v udeležbi pri teh dobrinah med nekaterimi skupinami prebivalstva, zlasti opazna je izključenost starejših. Ker predstavljajo čedalje večji del populacije, se v razvitih deželah zavedajo tega problema in ga z različnimi aktivnostmi poskušajo preseči. Tudi v Sloveniji bi morali slediti tem trendom, saj smo pri tem na repu EU. Zaskrbljujoče je, da se pri nas s tem sistematično ne ukvarja nihče, izjema je le Univerza za tretje življenjsko obdobje. Družbeni akterji bi se morali zavedati, da ima e-vključenost starejših pomembne socialne, gospodarske in politične posledice. Izboljšanje stanja izločenosti starejših v e-segmentu vpliva na kvaliteto njihovega življenja – komunikacija, osamljenost, samozavest, odvisnost, dostop do različnih uslug itd. Nujna bi bila vladno podprta akcija učenja računalniške pismenosti starejših, kljub temu, da je njihovo učenje podvrženo mnogim specifičnostim.)
- Drago Rudel: *Je tehnologija »telecare« za pomoč na daljavo rešitev za krč države pri*

reševanju problema socialno-zdravstvene pomoči starejšim v Sloveniji? (Ob dejstvu, da populacija starejših narašča, je treba poskrbeti zanjo. Pomoč na domu je cenejša kot gradnja novih domov. Obstoječa mreža pomoči starejšim v Sloveniji ne more slediti potrebam in jo je potrebno sistematično razvijati. V pomoč pri tem so lahko možnosta telekomunikacijskih sredstev in med njimi pomoč na daljavo v domačem okolju, t. i. teleoskrba (angl. home telecare), npr. »rdeči gumb«. V Sloveniji že nekaj let delujeta centra teleoskrbe v Ljubljani in Celju, smiselno pa bi bilo ponudbo razširiti na celotno državo. Ustrezna ministrstva morajo svoje aktivnosti usmerjati v to, da na nacionalni ravni razvijejo teleoskrbo in podobne oblike socialno-zdravstvene pomoči za starejše, predvsem tiste, ki ob manjši pomoči lahko ostanejo v domačem okolju.)

- Vid Pečjak: *Odpor starejših do računalnika* (Avtor ugotavlja, da v Sloveniji starejši od 65 let skorajda ne uporabljajo računalnika in podrobneje opiše vzroke za to: nevzpodbudne razmere, notranji odpor, finančne ovire.)
- Maša Železnik: *E-šola, dosedanje izkušnje in rezultati* (Opisuje projekt E-šola Ministrstva za informacijsko družbo, s katerim želi to zmanjšati digitalni razkorak med slovensko populacijo; rezultati so vzpodbudni, saj se število e-uporabnikov iz leta v leto v Sloveniji povečuje.)

V tretji del publikacije so vključeni prispevki o prostovoljnem delu starejših za starejše.

- Senka Vrbica: *Prostovoljno delo v nastajajoči zakonodaji* (Prostovoljno delo je velik potencial družbe in država računa z njim, kar je razvidno iz nacionalnih programov in njegovega vključevanja v slovensko zakonodajo.)
- Azra Kristančič: *Etična načela prostovoljnega dela* (Ob prostovoljnem delu je pomembno, da so pravila delovanja in obna-

šanja pri vseh akterjih vzajemno sprejeta; v prispevku predstavi namen in strukturo etičnega kodeksa prostovoljcev.)

- Mateja Kožuh Novak: *Prostovoljno delo za kvaliteto življenja* (Poudarja pomen osebnega zadovoljstva in bogatenja pri prostovoljnem delu, kljub temu pa je prostovoljcu potrebno ustvariti pogoje za dobro delo, mu pokriti stroške, nuditi profesionalno pomoč in ga po možnosti na nek način nagraditi.)

Četrty del govori o pomenu in vplivu socialnih programov proti izključevanju in revščini starejših.

- Sašo Stikovič: *Vloga socialnih programov v boju proti socialnemu izključevanju in revščini starejših* (Po letu 2000, ko je bil sprejet Nacionalni program socialnega varstva, se je pričela opazna širitev socialnovarstvenih storitev, vendar za starejše predvsem zaradi vse večjega naraščanja njihovega števila ne v dovoljšnji meri; z vladnimi dokumenti se Slovenija trudi dohiteti razvite evropske države Evropske unije.)
- Mojca Novak: *Starost – element družbene marginalizacije* (Slovenija postaja primerljiva z razvitimi državami Evropske Unije in avtorica ugotavlja, da pri nas starejših ni mogoče pojmovati kot vnaprej marginalizirano skupino, čeprav je po drugi strani res, da je starost ovira pri dejavnem vključevanju v družbo zaradi zelo različnih vzrokov.)

Peti del obravnava problematiko starejših invalidov.

- Cveto Uršič: *Staranje z invalidnostjo – ali smo pripravljeni na izziv?* (v Sloveniji lahko pričakujemo, da se bo odstotek starejših invalidov v naslednjih letih povečeval. Mnogi mednarodni dokumenti zahtevajo nediskriminatoren odnos do starejših in invalidov, pri nas pa žal tudi formalno ti nazori še niso sprejeti v zakonodajo).
- Tanja Hočevar: *Prispevek invalidske organizacije h kvaliteti življenja starejših invali-*

dov (Invalidska organizacija s sofinanciranjem na lokalnem nivoju podpira naslednje dejavnosti za starejše invalide; socialni stiki, kulturne in izobraževalne dejavnosti ter rekreacija.)

- Davor Dominkuš: *Staranje in invalidnost* (Ugotavlja, da je bilo načrtnemu programu reševanja problematike starejših invalidnih oseb namenjeno premalo pozornosti.)

Šesti del je namenjen obravnavanju problematike zlorab in nasilja nad starejšimi ljudmi.

- Polona Selič: *Nasilje nad starejšimi* (Moč ga je prepoznati kot telesno, psihično, finančno, spolno in kot zanemarjanje; večina teh zlorab se dogaja v družinah, nekaj tudi v ustanovah, kjer bivajo starejši.)
- Tatjana Mušič: *Preprečevanje nasilja, zlorabe in diskriminacije starejših* (Starejši so zaradi svojih telesnih in duševnih značilnosti veliko bolj ogroženi kot ostali člani družbe. Uradnih raziskav o tem v Sloveniji nimamo. Edini podatki, ki so na voljo, so policijske statistike, ki kažejo, da starejši nasilje in zlorabe največkrat doživljajo v domačem okolju od bližnjih sorodnikov.)
- Metka Pentek: *Nasilje, zloraba in starejši ljudje* (Ugotavlja, da pri nas podatkov o številu zlorabljenih starejših nimamo, boji pa se, da so konkretni primeri, ki so razkriti, le vrh ledene gore. Opiše vrste zlorab starejših: telesne, čustvene, psihične, finančne, materialne, zanemarjanje, zapuščenost.)
- Simona Hvalič Touzery: *Zlorabe starejših ljudi v Sloveniji* (Za preprečevanje zlorab je potrebno njihovo prepoznavanje in podrobno opiše znake zlorab.)

Sedmi del obravnava problematiko zaposlovanja starejših.

- Bojana Cvahte: *Položaj starejših oseb na trgu delovne sile* (Avtorica ugotavlja, da se bo ob vse bolj starajočem se prebivalstvu družba morala aktivirati v smer ohranjanja zaposlenosti starejših, seveda s pomočjo

ozaveščenih delodajalcev, lokalnih skupnosti in zaposlitvenih agencij. Nujna je široko zastavljena akcija s pomočjo države, ki bo omogočala permanentno izobraževanje in s tem reintegracijo starejših v nove delovne procese. S prezgodnjim upokojevanjem starejših se pojavi velik problem preobremenitve vladnih proračunov zaradi pokojninskih in socialnih pomoči.)

- Dorotea Verša: *Položaj starejših na trgu delovne sile* (Starejši, ki ostanejo brez zaposlitve, so brezposelni dalj časa, predvsem tisti z nizko izobrazbeno ravno. Le 5,6 % upokojencev ostaja po upokojitvi aktivnih.)

Osmi del je namenjen obravnavi predlogov za boljšo kakovost življenja starejših doma in opisuje projekt *Starejši za boljšo kakovost življenja doma*. Avtorici prispevka sta Mateja Kožuh Novak in Angelca Žiberna. V zborniku so na koncu še koristni naslovi institucij, ki se ukvarjajo s problematiko starejših na področju Slovenije (centri za pomoč na domu, centri za socialno delo, domovi za upokojence idr.).

Publikacija predstavlja pomemben prispevek k reševanju problematike starejših, saj je upokojenih in vseh, ki prejemajo pokojnino v Sloveniji, že skoraj pol milijona. Njen cilj je prispevati k izboljšanju položaja in kakovosti življenja starejših v Sloveniji.

Tanja Šulak